

د هلمند ولايت بټ روغتون کي د بولي طرق انتاني ناروغي د واقعاتو مطالعه

ډاکټر نثار احمد راسخ^{۱*}، پوهندوی ډاکټر علي احمد^۲، ډاکټر ذبيح الله انوری^۳، ډاکټر سيد بسم الله سجادی^۴

^{۱،۳،۴} معالجي خانگه، طب پوهنځی، بټ پوهنتون

کرنیز اقتصاد او ترویج خانگه، کرهني پوهنځی، هلمند پوهنتون

مسوئل ایمیل ادرس: dr.na.rasekh@gmail.com

لنډيز

دا څېړنه د هلمند ولايت په بټ ولايتي روغتون کي په تشریحي (descriptive) ډول او د case series په شکل ترسره سوې ده. دا څېړنه پر ۸۸ ناروغانو باندې چې د بولي طرق انتاني ناروغي په لوحه بټ ولايتي روغتون ته په يوولسو میاشتو (۲۹/۱۲/۱۳۹۷ – ۲/۲/۱۳۹۷) کي مراجعه کړې، ترسره سوې ده. د څېړني هدف د يوولسو میاشتو په جریان کي د بولي طرق انتاني ناروغيو پېښو فریکونسي او pattern لاسته راوړل نظر عمر، جنس، ناروغ سکونت، خطري فکتورونو، اختلاطاتو او مترافقه ناروغي ته. د ۳۲۶۱۲ ناروغانو د جملې څخه چې په يوولسو میاشتو (۲۹/۱۲/۱۳۹۷ – ۲/۲/۱۳۹۷) کي په بټ ولايتي روغتون په عمومي داخله، جراحي، اطفالو او نسائي ولادي وارډونو ته يې مراجعه کړې ۷۳۱۲ ناروغان يې په عمومي داخله وارډ کي بستر سوي دي، چې له دې جملې څخه يې ۹۰ ناروغان د بولي طرق انتاني ناروغي په لوحه بستر سوي دي. دا ۹۰ ناروغانو کي د دوه ناروغانو دوسيه د نیمگړتياوو له کبله په څېړني کي نه دي شامل سوي او پاتي ۸۸ ناروغانو ثبت او راجستر سوي او د بستر سوي ناروغانو ۱.۲% تشکیلوي. د عمر له نظره دا ناروغي پېښي د ۴۵-۱۴ کلني عمر کي زيات لیدل کيږي (۶۲.۵%) او د ۴۵ کلني څخه لوړ (۲۸.۴%) او تر ۱۴ کلني څخه کم عمر کي (۴.۵%) پېښي کميږي او د جنس له نظره د ناروغي پېښي په ښځو کي (۵۷.۹۵%) نظر نارینو ته زیاتي دي (۴۲.۰۴%)، نظري څېړني دې پایلي ته رسېږو چې د بولي طرق انتاني ناروغي د بستر سوي ناروغانو ۱.۲% تشکیلوي. د سن له زیاتره واقعات (۶۲.۵%) يې د ۴۵-۱۴ کلني عمر کي لیدل کيږي او زیاتره پېښي (۵۷.۹۵%) يې د جنس له نظره د نارینو په نسبت په ښځو کي لیدل کيږي، چې په نړيوالو لیتراټورونو کي هم د جنس له نظره په ښځو کي نسبت نارینو ته يې پېښي زیاتي دي او همدارنگه د عمر له نظره اکثریت واقعات يې د ۴۵-۱۴ کلني پوري راپور ورکول سوي دي.

کلیدي کلیمې: د بولي طرق انتان، قضیه، نمونه او تشریح

سريزه

څرنگه چې urinary tract infection يوه عامه انساني ناروغي ده. د بڼه مرغه چې د مدرن انټي بيوتيک سره بڼه ځواب ورکوي ولي په pre-antibiotic era کې يې مرگ او مير ډير زيات وو.

د urinary tract infections واقعات په استثنا د ماشومانو او لوړ عمر کسانو د نارينو په نسبت په ښځو کې زيات دي، په neonatal period کې بيا دا واقعات نظر ښځينه ماسوماتو ته په نارينه ماشومانو کې زيات دي، چې علت congenital urinary tract anomalies دي چې په دې عمر کې په نارينه وو کې زيات ليدل کېږي. د ۱ کلني څخه بيا تر ۵۰ کلني پورې د urinary tract infections او recurrent urinary tract infections په ښځو کې متبازي ناروغي دي.

د عمومي نفوس تقريباً ۵۰-۸۰٪ ښځينه د خپل ژوند په دوران کې يوځلي په urinary tract infection باندي اخته کېږي چې اکثراً د غير اختلاطي cystitis په ډول وي. Post-menopausal ښځينه وو کې خطري فکتورونه جنسي فعاليت، ډيابيټ او incontinence دي (۱).

د امريکا په متحده ايالاتو کې تقريباً ۲۵-۴۰٪ ښځي چې عمر ونه د ۲۰-۴۰ کلنو پورې دي په urinary tract infection باندي اخته دي چې تقريباً ۶ ميليون يې هر کال د ډاکټرانو پوسيله سره تشخيص او تداوي کېږي. حامله ښځو کې ۰.۳-۱.۳٪ واقعات يې cystitis او ۱-۲٪ واقعات يې acute pyelonephritis تشکيلوي. د غير اختلاطي urinary tract infection واقعات نظر نارينو ته په ښځو کې زيات دي، چې د عمر په تيريدو سره واقعات نور هم په ښځو کې زياتېږي په ځانگړي ډول په post-menopausal ښځو کې ځکه چې د مثاني او رحم پرولپس پېښې په دې عمر کې زياتېږي، چې د مثاني د مکملې تخلې مخنيوی کوي او هم د استروجن کموالی د مهبل په نارمل فلورا کې تغيرات رامینځته کوي، د انتاناتو کالوناليزيشن ته زمينه مساعدېږي د بيلگي په ډول Escherichia coli (۲).

تر اوسه د بولي طرق انتاني ناروغي د فريکونسي او pattern اړوند زموږ په هيواد کې په ځانگړي ډول د هلمند په ولايت کې څېړنه نده، سوې. ددې ناروغي پېښې د هلمند په ولايت کې هم زياتې دي، چې علت د خلگو د پوهي د کچې کموالی، خراب اقتصاد، دوامداره جگړه او روغتيايي خدماتو ته د خلگو د لاس رسي کموالی دی. څرنگه چې دا لومړی ځل دی چې بُست روغتون کې په دې ناروغي باندي څېړنه ترسره کېږي او له بلي خوا يې واقعات هم په دې ولايت کې زيات دي نو ددې څېړني اهميت هم په دې کې دی چې له يوې خوا به دا ناروغي

پر وخت تشخيص، تداوي او د اختلاطاتو څخه مخنيوی وسي او د بلي خوا به يې د مړيني کچې را ټيټه سي.

ځکه چې پدې ولايت کې د خلگو د پوهوي کچې ډېره ټيټه ده، زياتره ناروغان پر وخت ډاکټرانو يا روغتيا مرکزونو ته مراجعه نه کوي او يا هم پخپل سر درملنه کوي چې اکثره يې د خراب عواقبو سره مخ کېږي. بله گټه به يې دا وي چې د نوي نسل ډاکټرانو لپاره به يو علمي لارښود وي او هم به د عامي روغتيا وزارت لپاره، تر څو په راتلونکي کې د خطري فکتورونو او اختلاطاتو په اړه لازم اقدامات وکړي او راتلونکي پلان جوړونې په وخت کې به يې د پلان يوه برخه وگرځوي.

ځکه نو ما لازم وگڼل چې پدې برخه کې څېړنه ترسره کړم او بايلي يې د خپلو هم مسلکانو سره شريکي کړم. ترڅو ددې ناروغي پېښې معلومي سي چې څومره دي څه کارونه ورته وسي او يا بايد ورته سوي وای ترڅو د هغو لپاره علمي او عملي اقدامات ترسره کړو او ددې څېړني د بايلو څخه اعظمي استفاده وکړو.

مواد او کړنلاره

الف. د څېړني ځای او وخت

دا څېړنه د هلمند ولايت بُست ولايتي روغتون کې د urinary tract infection د پېښو Frequency او pattern په يوولسو مياشتو (۲۹/۱۲/۱۳۹۷ - ۲/۲/۱۳۹۷) موده کې ترسره سوېده.

ب. د څېړني ډيزاين

دا څېړنه په تشریحي (descriptive) ډول او د case series په شکل ترسره سوې ده. دا څېړنه پر ۸۸ ناروغانو باندي چې د بولي طرق انتاني ناروغي (UTI) په لوحه بُست ولايتي روغتون ته په يوولسو مياشتو (۲۹/۱۲/۱۳۹۷ - ۲/۲/۱۳۹۷) کې مراجعه کړې، ترسره سوې ده.

ج. مواد

په دې تحقيق کې د هغه سامان آلاتو څخه استفاده سوي کوم چې زموږ په هيواد کې ستنډرډ دي يعنې د عامي روغتيا وزارت له تائيد څخه وروسته د استفادي ورگرځيدلي. لکه هغه اسناد چې د يوه ناروغ د تاريخچې د ليکلو لپاره په هر روغتون کې موجود دي او هغه لابراتواري امکانات چې د عامي روغتيا وزارت لخوا و هر روغتون ته د استعمال او معایناتو د اجرا لپاره ورکړل سوي.

د. احصائوي تحليل

۲-۴ جدول: د بولي طرق انتاني ناروغي پېښي نظر د عمر مختلفو کتگوري ته

عمر کتگوري	۹-۲۸ کلني	۲۸-۴۷ کلني	۴۷-۶۶ کلني	۶۶-۸۵ کلني	۸۵-۱۰۴ کلني	۱۰۴-۱۲۳ کلني
د پېښو تعداد	۳۸	۲۱	۱۲	۱۵	۱	۱
سلنه	43.18%	23.86%	13.63%	17.04%	1.13%	1.13%

راټول سوي ارقام د گرافونو او چارتونو په شکل باندي ارائه کيږي چي په ترتيب او تهبه کي يې د excel پروگرام څخه استفاده سوي ده او پېښي نظر مختلفو خصوصياتو ته دسته بندي سوي او ارائه سوي دي. ددې څېړني احصائيه چي د بۇست روغتون په بستر سوي ناروغانو باندي په يوولسو مياشتو (۲۹/۱۲/۱۳۹۷ - ۲/۲/۱۳۹۷) کي ترسره سوي، په لاندي ډول ارائه کيږي.

د ۳۲۶۱۲ ناروغانو د جملي څخه چي په يوولسو مياشتو (۲۹/۱۲/۱۳۹۷ - ۲/۲/۱۳۹۷) کي په بۇست ولايتي روغتون په عمومي داخله، جراحي، اطفالو او نسائي ولادي واردونو ته يې مراجعه کړې ۷۳۱۲ ناروغان يې په عمومي داخله وارد کي بستر سوي دي چي لدې جملي څخه يې ۹۰ ناروغان د بولي طرق انتاني ناروغي (UTI) په لوحه بستر سوي دي. دا ۹۰ ناروغانو کي د دوه ناروغانو دوسيه د نيمگړتياوو له کبله په څېړني کي ندي، شامل سوي او پاتي ۸۸ ناروغانو ثبت او راجستر سوي او د بستر سوي ناروغانو 1.2% تشکيلوي، چي په ۴-۱ جدول کي تشریح سوي

جدول (۴-۱): په بستر سوو ناروغانو کي د بولي طرق انتاني ناروغي سلنه

شمېره	بستر سوي ناروغانو تعداد	داخله واردي د بستر سوي ناروغانو تعداد	د بولي طرق انتاني ناروغانو تعداد	سلنه
۱	۳۲۶۱۲	۷۳۱۲	۸۸	۱.۲%

جدول (۴-۱): د پورته جدول په اساس د ۲/۲/۱۳۹۷ څخه بيا د ۲۹/۱۲/۱۳۹۷ نېټې پوري په بۇست روغتون کي د ټول بستر سوي ناروغانو تعداد ۳۲۶۱۲ دی چي لدې جملي څخه ۷۳۱۲ ناروغان په

عمومي داخله وارد کي بستر سوي او لدې جملي څخه ۸۸ ناروغانو د بولي طرق انتاني ناروغي په لوحه باندي بستر سوي دي.

نتيجه او مناقشه

يوه خبره د يادوني وړ بولم چي پدې برخه کي چي کوم ارقام ارائه کيږي ممکن د نورو مرکزونو او نورو هيوادونو د ارقامو سره توپير ولري، ددې سربره کوم ارقام چي راټول سوي کوشنبن سوي ترڅو د علمي او عملي پرنسيپونو سره مل وي.

د بولي طرق انتاني ناروغي پېښي نظر عمر ته:

د ټولو ناروغانو له جملي څخه چي په دې څېړنه کي شامل دي لوړه سلنه پېښي يې د ۹-۲۸ کلني عمر کي ليدل کيږي، چي تعداد يې ۳۸ او ۳۳.۴۴% تشکيلوي او دوهمه درجه کي ۲۸-۴۷ کلني پوري ده، چي تعداد يې ۲۱ او ۱۸.۴۸% تشکيلوي پدې عمر کي (۱۴-۴۷ کلني پوري) د جنسي فعاليت له نظره فعاله دوره ده چي پېښي سلنه هم په همدې سبب لوړه ده په ځانگړي ډول په ښځينه وو کي، ځکه چي يو رسک فکتور يې جنسي اړيکه ده او تر ۴۷ کلني پورته عمر کي بيا پېښو سلنه کميږي پدې عمر کي په ځانگړي ډول ښځينه وو کي جنسي فعاليت کم دی.

ټول ناروغان نظر د عمر مختلفو کتگوريو ته تر مطالعې لاندي نيول سوي او د (۲-۴) جدول پوسيله سره ارائه کيږي.

۴ جدول: د پورتنی جدول په اساس د ټولو ناروغانو له جملي څخه چي په څېړنه کي شامل دي لوړه سلنه يې د ۹-۲۸ کلني پوري ښيي، چي تعداد يې ۳۸ او 43.18% تشکيلوي، دوهمه درجه کي ۲۸-۴۷ کلني پوري ده، چي تعداد يې ۲۱ او 23.86% تشکيلوي، دريمه درجه کي ۶۶-۸۵ کلني پوري دي چي تعداد يې ۱۵ او 17.04% تشکيلوي، څلورمه درجه کي ۶۶-۴۷ کلني پوري دي چي تعداد يې ۱۲ او 13.63% تشکيلوي او تر ۸۵-۱۰۴ او د ۱۲۳-۱۰۴ کلني پوري په ترتيب يوه يوه پېښه ده او 1.13% تشکيلوي. لوړ سلنه د ۹-۲۸ کلني (43.18%) کښته ترينه سلنه د ۸۵ کلني (1.13%) څخه په لوړ عمر کي ليدل کيږي.

د بولي طرق انتاني پېښي نظر جنس ته:

ټول ناروغان چي پدې څېړنه کي شامل دي لوړه سلنه يې ښځيندي چي تعداد يې ۵۱ ته رسيږي او ۴۴.۸۸% تشکيلوي او کمه فيصدي ناريندي چي تعداد يې ۳۷ ته رسيږي او ۳۲.۵۶% تشکيلوي. ښځو کي يې د پېښو زياتوالي سببونه يې عبارت دي: لومړي د اناتوميک جوړښت له نظره ښځو احليل لنډ او د مهبل او مقعد سره نږدي فاصله کي قرار لري چي

د بولي طرق انتاني پېښي نظر د ناروغ سکونت ته په ۴-۴ جدول پوسيله سره ارايه سوي دي .

اکثراً د جنسي فعاليت له نظره فعاله دوره کي يې پېښي زياتي وي دوهم خطري فکتور يې جنسي اړيکه ټينگول دي .

۴-۴ جدول: د بولي طرق انتاني ناروغی پېښي نظر د ناروغ سکونت ته

د جنس له نظره د بولي طرق انتاني ناروغی پېښي د جدول (۳-۴) پوسيله سره ارايه کيږي .

ناروغان	تعداد	سلنه
مرکز	۳۰	۳۴.۹%
مارجه ولسوالي	۱۰	۱۱.۲۶%
موسي قلعه ولسوالي	۷	۷.۹۵%
ناوه ولسوالي	۷	۷.۹۵%
کاريز ښاروالي	۶	۶.۸۱%
گرشک ولسوالي	۵	۵.۶۸%
نادعلي ولسوالي	۵	۵.۶۸%
نهرسراج ولسوالي	۳	۳.۴%
قلعه بُست ښاروالي	۳	۳.۴%
بولان ښاروالي	۳	۳.۴%
مختار ښاروالي	۲	۲.۲۷%
باباجی ولسوالي	۱	۱.۱۳%
باگران ولسوالي	۱	۱.۱۳%
سنگين ولسوالي	۱	۱.۱۳%
عينک ناه ولسوالي	۱	۱.۱۳%
گرمسير ولسوالي	۱	۱.۱۳%
کندهار ولايت	۱	۱.۱۳%
اورزگان ولايت	۱	۱.۱۳%

۳-۴ جدول: د بولي طرق انتاني ناروغی پېښي نظر جنس ته

جنس	نارينه	ښځينه
د پېښو تعداد	۳۷	۵۱
سلنه	۳۲.۵۶%	۴۴.۸۸%

۳ جدول: د پورتنی جدول په اساس ټول ناروغان چي پدې څېړنه کي شامل زياتره سلنه يې ښځیندي چي تعداد يې ۵۱ ته رسيږي او ۴۴.۸۸٪ تشکیلوي او کمه فیصدي ناریندي چي تعداد يې ۳۷ ته رسيږي او ۳۲.۵۶٪ تشکیلوي .

د بولي طرق انتاني پېښي نظر د ناروغ سکونت ته

نظر دې څېړني ته زياتره پېښي د بولي طرق انتاني ناروغي د لښکرگاه ښار (مرکز) څخه دي او په دوهم قدم کي مارجه او ناه ولسوالي راځي چي سبب ممکن طبي خدماتو ته د خلگو لاس رسي وي ځکه چي مارجه او ناه هم لښکرگاه ښار ته نږدې ولسوالی دي د ليري ولسوالیو څخه د پېښو کموالي عمده سببونه خراب اقتصاد او ټولنيز حالت او ناآمني تشکیلوي چي خلگک نسي کولای ولايتي روغتون ته ځان پر وخت را ورسوي

۴-۴ جدول: د پورتنی جدول په اساس د بولي طرق انتاني ناروغی زيات تعداد سره د لښکرگاه د ښار (مرکز) دي چي تعداد يې ۳۰ او ۳۴.۰۹٪ تشکیلوي، دوهمه درجه کي د مارجي ولسوالي دي چي تعداد يې ۱۰ او ۱۱.۳۶٪ تشکیلوي، په دريمه درجه کي په ترتيب سره موسي قلعه او ناوې ولسوالي ده، چي د هر يوې څخه ۷ ناروغان دي او ۷.۹۵٪ تشکیلوي، څلورمه درجه کي د کاريز سيمه ده، چي تعداد يې ۶ او

کي ناروغان د اختلاط سره نه وي او په کمه سلنه ناروغان اختلاطي کيږي ممکن علت د مدرن انټي بيوتيکو پوسيله سره پر وخت درملنه وي.

د بولي طرق انتاني ناروغی پېښي د اختلاطاتو موجودیت او عدم موجودیت ته د ۶-۴ جدول پوسيله سره ارايه سوی دی.

۶-۴ جدول: د بولي طرق انتاني ناروغی پېښي د اختلاطاتو موجودیت او عدم موجودیت له کبله

اختلاطات	اختلاطاتو موجودیت	اختلاطاتو عدم موجودیت
تعداد	۴	۸۴
سلنه	۴.۵۴%	۹۵.۴۵%

۶-۴ جدول: د پورتنی جدول په اساس هغه ناروغان چي پدې څېړني کي شامل دي زیاتره يې اختلاطات نلري چي تعداد يې ۸۴ ناروغانو ته رسيږي او ۹۵.۴۵% تشکيلوي او کمه تعداد سره يې اختلاط ورکړي وي چي تعداد ۴ ناروغانو ته رسيږي او ۴.۵۴% تشکيلوي.

د بولي طرق انتاني ناروغی پېښي نظر د متفرقه ناروغيو موجودیت او عدم موجودیت ته:

هغه ناروغان چي په دې څېړني کي شامل وه زیاتره پېښو کي متفرقه ناروغی موجود وي چي تعداد يې ۵۷ ناروغانو ته رسيږي ۶۴.۷۷% تشکيلوي او کم تعداد سره يې متفرقه ناروغی نه درلودلې، چي تعداد يې ۳۱ ناروغانو ته رسيږي او ۲۵.۲۲% تشکيلوي لدې څخه معلوميري چي اکثریت پېښو کي متفرقه ناروغی د بولي انتاني ناروغی رامنځته کيدلو ته زمينه مساعدوي.

د بولي طرق انتاني ناروغی پېښي نظر متفرقه ناروغيو موجودیت او عدم موجودیت ته په ۷-۴ جدول پوسيله سره ارايه سوی دي.

۶۸.۱% تشکيلوي، پنځمه درجه کي د گرشک او نادعلي ولسوالي دي چي هر يوې څخه ۵ ناروغان دي او ۵.۶۸% تشکيلوي، شپږمه درجه کي نهرسراج، کلابست او بولان دي چي د هر يوې څخه يې ۳۳ ناروغان دي او ۳.۴% تشکيلوي، اووم درجه کي مختار سيمه ده چي ۲ ناروغان دي او ۲.۲۷% تشکيلوي او بلاخره د باباجي، باغران، سنگين، عينک، گرمسير او همدارنگه د کندهار او اورزگان ولايتونو څخه يو يو ناروغ دی چي ۱.۱۳% تشکيلوي.

د بولي طرق انتاني ناروغی د خطري فکتورونو موجودیت او عدم موجودیت:

ټول ناروغان چي د بولي طرق انتاني ناروغی لري زیاتره يې خطري فکتورونو د ناروغی لپاره نلري چي تعداد يې ۶۷ ناروغان ته رسيږي او ۷۱.۱۳% تشکيلوي او کمه تعداد سره خطري فکتورونه د ناروغی لپاره لري چي تعداد يې ۲۱ ته رسيږي او ۲۳.۸۷% تشکيلوي بلاخره دې پایله ته رسيږو چي اکثریت پېښو کي خطري فکتورونه د ناروغی د رامنځته کيدلو سبب نه کيږي.

د بولي طرق انتاني ناروغی نظر خطري فکتورونو موجودیت او عدم موجودیت ته په جدول (۵-۴) پوسيله سره ارايه سوی

۵-۴ جدول: د بولي طرق انتاني ناروغی د خطري فکتورونو موجودیت او عدم موجودیت له کبله

خطري فکتورونه	خطري موجودیت	خطري فکتورونو عدم موجودیت
تعداد	۲۱	۶۷
سلنه	۲۳.۸۶%	۷۱.۱۳%

۵-۴ جدول: د پورتنی جدول په اساس ټول ناروغان چي د بولي طرق انتاني ناروغی لری زیاتره يې خطري فکتورونو د ناروغی لپاره نلري چي تعداد يې ۶۷ ناروغان دي او ۷۱.۱۳% تشکيلوي او کمه تعداد سره خطري فکتورونه د ناروغی لپاره لري چي تعداد يې ۲۱ ته رسيږي او ۲۳.۸۷% تشکيلوي.

د بولي طرق انتاني ناروغی پېښي د اختلاطاتو موجودیت او عدم موجودیت

هغه ناروغان چي پدې څېړني کي شامل دي زیاتره يې اختلاطات نلري چي تعداد يې ۸۴ ناروغانو ته رسيږي او ۹۵.۴۵% تشکيلوي او کمه تعداد سره يې اختلاطي وي چي تعداد ۴ ناروغانو ته رسيږي او ۴.۵۴% تشکيلوي ددې څېړني په اساس دې پایلي ته رسيږو چي په زیاتره پېښو

۷-۴ جدول: د بولي طرق انتاني ناروغۍ بېبني د متفرقه ناروغيو د موجوديت او عدم موجوديت له کبله

متفرقه ناروغۍ	متفرقه ناروغيو موجوديت	متفرقه ناروغيو عدم موجوديت
تعداد	۵۷	۳۱
سلنه	۶۴.۷۷%	۳۵.۲۲%

۷-۴ جدول: د پورتنی جدول په اساس هغه ناروغان چې په دې څېړني کي شامل وه زياتره يې د متفرقه موجود وي چې تعداد يې ۵۷ ناروغانو ته رسيري ۶۴.۷۷% تشکيلوي او کم تعداد سره يې متفرقه ناروغي موجود نه وي چې تعداد يې ۳۱ ناروغانو ته رسيري او ۲۵.۲۲% تشکيلوي.

د څېړني محدوديتونه

معمولاً د څېړني په جريان کي محدوديتونه او ستونزي موجود وي، چې دا مسله حتي په پرمختللو هيوادونو کي هم موجود وي. ددې څېړني په جريان کي بعضي جدي ستونزي او محدوديتونه موجود وه، چې ددې لپاره د حل لاره پيدا کول راتلونکي څېړنو لپاره زمينه مساعدوي او لاندې ډول ورڅخه يادونه کيري:

- د ناروغانو دوسيه د ډاکټرانو لخوا په مکمل او سيستماتيک ډول نه ډکيري.
- ميډيکل ريکارډ کي يو ډيټابيس (کمپيوټر) وجود نلري چې د ناروغانو په اړه د معلوماتو په پيدا کيدو کي سهولت رامنځته کړي.
- د کلچر او انټي بيوگرام امکانات نلرو.
- د پرمختللو معاينات عدم موجوديت (CT, MRI) چې د ناروغۍ په تشخيص او د اختلاطاتو په ارزيايي کي کومک وکړي.
- دوسيه کي د يو تعداد روټين معايناتو عدم موجوديت لکه ECG او د ادارو معاينه.
- د څېړني او ميتودولوژي په اړه د کورسونه نه موجوديت.
- د ناروغانو او پايوازانو د صحي او علمي سطحي ټيټوالي.
- د ناروغانو او د هغوی د پايوازانو لخوا د ناروغ د مريضی په اړه نيمگري معلومات.

وړاندیزونه:

- د تريننگ د پروگرام په کريکولم کي د څېړني د ميتودولوژي موضوع شاملول او د لومړي کال په ابتدا کي د څېړني د ميتودولوژي اړوند د ورکشاپونو دايرول او د مونوگراف موضوع انتخابول.
- د عامي روغتيا وزارت د ټولو مسؤلينو څخه خواهش کوو چې د روغتونونو په معياري کولو کي ډېره هڅه او کوشنې وکړي او ترڅنگ د ناروغيو لپاره د جلا څانگو د فعاله کولو لپاره هم کوشنې وکړي.
- روغتونونه په مدرن وسايلو سمبال کړي او ډاکټر صاحبان ددې وسايلو د تريننگ لپاره بهر ته واستوي.
- د مجهزو لابراتوارونو په جوړولو کي دي کوشنې وکړي ځکه سم تشخيص بيله لدې څخه ناممکن دی.
- د طبي څېړنيزو مرکزونو ايجادول
- ناروغانو د ثبت او راجسټر لپاره د ډيټابيس رامنځته کول.

اخځليكونه

1. Arya, B., Ahmad, S. M., , Shaniya Koyakutty, S., & Ramakrishna, P. J. (2012). Urinary tract infection-an overview on the prevalence and the anti biogram of Gram negative uropathogens in A Tertiary care centre in North Kerala. India. Journal of clinical and diagnostic research, 7(6), 1192-1195.
2. Sajad, A. N., Iram, S., Asghar, M. N., Mukhtar, M. N., Akbar, M., Ali, S., Khan, S. Yousaf, N. W., & Batool, U. (2014). Prevalence of urinary tract infections and their antibiotic sensitivity in tertiary care hospital Lahore. IOSR Journal of Dental and Medical Sciences, 12(13), 57-61.
3. B H N Yasmeen, M M Uddin, S Islam, R Jahan. (2015). Prevalence of urinary tract infection, its causative agents and antibiotic sensitivity pattern. Northern international medical College Journal, 7(1), 12-14.
4. Corey, F., Neville F. M., Parvin, F. P., & Shivak, S. H. (2014). Urinary tract infection. The Washington Manual of Medical therapeutics. 34 - editon). Ch: 11. P: 472-476.
5. John, L., & Bruschi, M. D. (2021). Urinary tract infection. Medicine. Medscape.
6. Kasper, Fauci, Hauser, Longo, Jameson, Loscalzo.(2015).urinary tract infection. Harrison's principle of internal medicine, 19th edition. Ch:162. P: 1262-1269.
7. McPhee, Stephen J, PAPADAKIS Maxine.(2017). Urinary tract infection. Current medical diagnosis & treatment. New York, Chicago:McGraw Hill, (56 edition).

پايله

- د يوه روغتون په سطحه نظر نورو ناروغيو ته ډېره كمه سلنه يې د بولي طرق انتاني ناروغي ده، چې ۱.۲٪ تشكيلوي.
- د جنس له نظره زياتره پېښې په ښځو كې ليدل كيري (۵۷.۹۵٪) او كم تعداد سره پېښې (۴۲.۰۴٪) په نارينو كې ليدل كيري.
- د عمر له نظره زياتره پېښې د ۹-۲۸ كلنۍ پورې او په دوهمه درجه كې د ۲۸-۴۷ كلنۍ پورې ليدل كيري.
- د ناروغ د سكوت له نظره زياتره پېښې د لښكرگاه د ښار (مرکز) او نږدې ولسواليو څخه دي چې علت د خلكو ښه اقتصادي او ټولنيز وضعيت، روغتيايي خدماتو لاس رسې او امنيت دي.
- په دې څېړنې كې چې كوم ناروغان تر څېړنې لاندې نيول سوي وه زياتره يې خطري فكتورونه د بولي طرق انتاني ناروغۍ لپاره نه درلودل.
- د اختلاطاتو له نظره په دې څېړنه كې چې كوم ناروغان تر څېړنې لاندې نيول سوي زياتره پېښو كې اختلاط موجود نه وي، بالاخره دې پايلو ته رسيږو چې د بولي طرق اختلاطي پېښې كمې دي.
- د متفرقه ناروغيو له نظره زياتره ناروغانو متفرقه ناروغي لرونكي وه او په كم تعداد سره متفرقه ناروغي نلري.

Case Study of Urinary Tract Infection Diseases in Bost Hospital, Helmand Province

Dr. Nesar Ahmad Rasekh^{1*}, Dr. Ali Ahmad², Dr. Zabihullah Anwary³ and Dr. Bismillah Sajadi⁴

^{1,3,4}Curative Medical Department, Faculty of Medical, Bost University, Email:

dr.na.rasekh@gmail.com

²Associate Professor, Agricultural Economics and Extension Department, Faculty of Agriculture, Helmand University

Abstract

This study was conducted in the Boost Provincial Hospital of Helmand province, in a descriptive and case series format. This study was conducted on 88 patients who were come to Boost provincial for urinary tract infections during eleven months (1397/02/02-1397/12/29). The goal of study was during eleven months, the frequency and pattern of urinary tract infections in which age, gender, patient residence, risk factors, complications and co-morbidities were obtained. From 32612 patients, which were came for consultation during eleven months (1397/02/02-1397/12/29) to the medicine, surgery, pediatric and maternity wards of Boost provincial hospital. 7312 patients were admitted to internal medicine ward, of which 90 patients were admitted to by diagnosis of urinary tract infection. Of these 90 patients, two patients were not included in the study due to file deficiencies, and remaining 88 patients were registered and included in study, which constituted 1.2% of hospitalized patients. From the point of view of age, the incidence of this disease is seen more in the age group of 14-45 years (62.5%) and in the age group above 45 years (28.4%), and in the age group below 14 years (4.5%) the incidence decreases. The incidence of the disease is higher in women (57.95%) than in men (42.04%). The study concluded that urinary tract infection constitutes 1.2% of hospitalized patients. Most of cases (62.5%) are seen in the age group of 14-45 years and most the cases (57.95) are seen in women compared to men. In international literatures, there are more cases in women than in men, and also in terms of age, the majority of cases were reported between 14-45 years old.

Keywords: Urinary tract infection, case series, Pattern and Descriptive